

Atskaite par dalību COPA-COGECA

Tiešmaksājumi un zaļināšana

27. janvārī 2015., Briselē

Izskatāmie jautājumi:

1. Informācija no dalībniekiem par tiešo maksājumu īstenošanu valstī, problēmjautājumiem un ieteikumi vienkāršošanai.
 - Maksājumu modeļi (virzītāšanās prom no vēsturiskā modeļa).
 - Tiesības un nacionālās rezerves.
 - Definīcija „aktīvs lauksaimnieks”.
 - Brīvprātīgais saistītais atbalsts.
 - Zaļināšana:
 - Līdzvērtīgie pasākumi.
 - Kultūru dažādošana, ieskaitot kultūru sarakstu.
 - Ilggadīgie zālāji.
 - Ekoloģiskās nozīmes platības.
 - Jaunie savstarpējās atbilstības noteikumi un saikne ar ekoloģiskajiem pasākumiem.
 - Pieteikšanās process un administratīvās prasības.
2. Lauksaimniecības un lauku attīstības ģenerāldirektorāta (DG AGRI) prezentācijas par:
 - Vadlīniju dokumentiem.
 - Maksājumu samazinājumiem / apzaļumošanai un savstarpējās atbilstības sodu matricu.
3. Jautājumi un atbildes - DG AGRI pārstāvji par jaunajiem noteikumiem, kas reglamentē tiešos maksājumus.
4. Citi jautājumi.

Šāda *Copa-Cogeca* darba grupa (DG) notiek pirmo reizi, lai sagatavotu *Copa-Cogeca* viedokli Eiropas Komisijas (EK) sociālā dialoga grupai „Tiešmaksājumi un zaļināšana”, kas tika izveidota 2014. gadā.

Latvijas lauksaimniekus Eiropas Komisijas (EK) sociālā dialoga grupai „Tiešmaksājumi un zaļināšana” pārstāv Maira Dzelzkalēja (Zemnieku saeima), kura 2014.-2015.gadā ievēlēta par darba grupas priekšsēdētāju, un Agnese Hauka (Latvijas Zemnieku federācija (LZF)).

Latvijas lauksaimniekus šajā *Copa-Cogeca* darba grupā pārstāv Agnese Hauka (LZF).

Nākošā Eiropas Komisijas sociālā dialoga grupa „Tiešmaksājumi un zaļināšana” tiek plānota 2015. gada 7.maijā un *Copa-Cogeca* darba grupa dienu iepriekš – 6.maijā.

Kopsavilkums

- DG priekšsēdētājs Udo Hemmerling (Vācija), priekšsēdētāja vietnieki ir Henri Brishard (Francija) un Gail Soutar (Anglija un Velsa), un kontaktpersona *Copa-Cogeca* birojā Francesca Bignami.
- Latvijas eksperte Maira Dzelzkalēja (*Zemnieku saeima, Copa-Cogeca*) ir EK sociālā dialoga grupas „Tiešmaksājumi un zaļināšana” priekšsēdētāja.
- DG netika noformulētas vienotas problēmas saistībā ar *zaļināšanas* pasākumu ieviešanu. LAP 2014-2020 dažādās dalībvalstīs ir dažādos to izstrādes un apstiprināšanas posmos, kas apgrūtina vienotu bāzi diskusijām. Katrā dalībvalstī savi specifiski jautājumi par *zaļināšanas* ieviešanu. Turklāt, arī EK un *DG Agri* līmenī ieteikumi *zaļināšanas* pasākumu īstenošanā joprojām mainās.
- *Zaļināšanas* pasākumi ir lauksaimniekiem mulsinoši visās dalībvalstīs. Lauksaimniekiem jāuzsāk jaunā sezona, nezinot precīzus *zaļināšanas* nosacījumus.
- Uzsākot 2015. gada sezonu, lauksaimniekiem nav pieejama precīza informācija par jaunajiem KLP 2014-2020 nosacījumiem, kuri aizvien tiek papildināti EK un DG Agri institūcijās, konsultācijās ar dalībvalstīm.
- *Zaļināšanas* pasākums būs ļoti sarežģīts un grūti izprotams, kad to reālā darbībā ievieš lauksaimnieki. Tas rada bažas visu valstu lauksaimnieku organizāciju pārstāvjiem – kā iespējami saprotami izskaidrot šo sarežģīto sistēmu lauksaimniekiem.
- Vairākās dalībvalstīs (piem., Anglija, Velsa) paredzams, ka lauksaimnieki veidos ilggadīgos zālājus, jo šī pozīcija *zaļināšanas* pasākumā ir visvieglāk izprotama un īstenojama, neriskējot ar soda sankcijām par kļūdainu *zaļināšanas* pasākumu ieviešanu.
- EK pārstāvji norāda, ka *tiešmaksājumi un zaļināšanas* pasākumi tiks ieviesti kā plānots. Netiek pieļautas un atsāktas sarunas par *zaļināšanas* nepieciešamību pēc būtības.
- Iespēja pilnveidot esošos pasākumus un to nosacījumus būs no 2018. gada. Latvijai jābūt gatavai iesniegt konkrētus priekšlikumus 2017. gadā. Līdz tam tiks ieviesti esošie pasākumi un nosacījumi.
- DG Agri pārstāvji norāda, ka tiek pieņemti precīzi formulēti priekšlikumi tehnisku lietu pilnveidošanai *zaļināšanas* pasākumos, bet ne priekšlikumi ilgtermiņa izmaiņām pasākumā.
- Vācija paredz no 2019. gada valstī maksāt vienu un vienādu platības maksājumu visas valsts lauksaimniekiem bez papildus atbalsta par noteiktu kritēriju izpildi.

Diskusijas

Tiek apstiprināta darba kārtība un iepriekšējās tikšanās protokols.

3. Darba grupas priekšsēdētāja un vietnieku vēlēšanas

P.Pesonen informē, ka priekšsēdētāja vakancei ir pieteicies tikai viens kandidāts, kurš arī tiek apstiprināts. Par darba grupas vadītāju turpmākiem 2 gadiem tiek ievēlēts Udo Hemmerling (Vācija), kurš kopš 1998. gada strādā Vācijas lauksaimnieku asociācijā un kopš 2003. gada organizācijā ir ekonomikas un reģionālās attīstības nodaļas vadītājs.

Priekšsēdētāja vietnieku kandidāti: Henri Brichart (Francija), Vincenzo Lenucci (Itālija) un Gail Soutar (Anglijas un Velsa). Iegūtās balsis: Henri Brishard (91 balss), Gail Soutar (73 balsis), Vincenzo Lenucci (68 balsis). Par priekšsēdētāja vietniekiem tiek ievēlēti Henri Brishard un Gail Soutar.

4. Tiešmaksājumu, zaļināšanas pasākumu un aktīvā lauksaimnieka definīcijas ieviešana dalībvalstīs

4.1. Tiešmaksājumi

Anglija un Velsa: MLA klasifikācijai ir trīs dažādi reģioni, ir divas maksājumu likmes – 244 EUR/ha un 170 EUR/ha, iekļaujot zaļināšanas pasākumus. Velsā ir iedalīti trīs reģioni ar trīs platību maksājumu likmēm, bet ir uzsākts tiesas process, kas iebilst tam, un lauksaimniekiem šobrīd nav skaidrības par atbalsta likmēm.

Francija: Ir 70% samazinājums tiešmaksājumiem un zalināšanas pasākumi nebūs tieši saistīti ar tiešmaksājumiem. Šobrīd, ieviešot *zaļināšanu*, ir vairāki sarežģījumi, piemēram, lauku platības.

Vācijā: Nav saistītie maksājumi, platības maksājums 2019. gadā visai Vācijai būs 260 EUR/ha. 4,5% no 1. pīlāra tika pārvirzīti uz 2.pīlāru. Tiekas uz to, ka katrs ha Vācijā saņems vienādu atbalstu.

Dānija: Tiks saglabāti vēsturiskie maksājumi. 5% palielinājās uz 7% uz 2.pīlāru. Ir saistītais maksājums, kas tiks novirzīts govīm.

Portugāle: Tiek izmantots vēsturiskais modelis.

P.Pesonen, atbildot uz vairāku dalībnieku viedokļiem, norāda: Runājot par KLP vienkāršošanu, tai atbilst tikai Tiešie maksājumu sadaļa no 1.pīlāra.

4.2. Zaļināšana

Diskusiju jautājums ir par to, vai zaļināšanas pasākumi patiešām veicina videi draudzīgāku lauksaimniecisko ražošanu. Ilggadējo zālāju saglabāšana rada jautājumus, jo lauksaimnieki grib apstrādāt zemi, bet nosacījums par ilglaičīgo zālāju saglabāšanu apgrūtina un padara riskantu saimniekošanu, jo lauksaimnieks nezina, vai nebūs jāatjauno zālājs, ja jau būs iesēta cita kultūra.

Vācijā kultūraugu periods 15.jūnijs – 31.augusts. Lauksaimnieki vēlas iespējami lielu elastību, izvēloties *catch crop*. Austumvācijā saimniecības izvēlas vairāk audzēt slāpekli piesaistošos augus (*catch crops*).

Francijā kā Ekoloģiski nozīmīgā platībā (EFA) lauksaimnieki vairāk izmantos slāpekli piesaistošos augus – gan ziemas, gan pavasara, tomēr dažos reģionos nav pavasara kultūru.

Beļģijā Valonijā EFA ir vairākas problēmas – var lietot ziemas *catch crops*.

Anglijā kultūraugu periods ir 1.maijs – 30.jūnijs. Joprojām ir vairāki neatbildēti jautājumi. EFA ir izveidots derīgo kultūraugu saraksts, buferjoslas, pļavas, grāvji. Vienam jābūt graudaugam, otram – citam kultūraugam. Lauksaimniekiem ir jāievēro daudz dažādu datumu, daudz variāciju un visdrīzāk lauksaimnieki izvēlēties ierīkot ilggadīgos zālājus, jo tiem šobrīd ir visskaidrākie nosacījumi.

Portugāle: Darba grupā jautājumu **par kultūraugu augšanas periodu** vienīgā valsts, kas papildus Latvijai izteica neapmierinātību, bija Portugāle. Individuālā sarunā Portugāles pārstāvis norādīja, ka visticamāk viņi pārņems Itālijas risinājumu. Lai novērstu kukurūzas/zālāju kultūras maiņu, kas iekrīt vasaras periodā, kā kultūrauga periods tiks noteikts 1.aprīlis – 9.jūnijs un šajā periodā gandrīz visas kukurūzas platības vēl ir uz lauka un ir kontrolējamas. Pieteikumi jāiesniedz līdz 9.jūnijam. Jautājums Portugālei ir par to, kā varētu tikt kontrolēti lauksaimnieki, ja periods beidzas tajā pašā dienā, kad iesniegumu iesniegšanas termiņš. Itālija izmantošot arto-fotogrāfijas un visdrīzāk to pārņems arī Portugāle. EK nepieļauj noteikt vairākus kultūraugu augšanas periodus vai atšķirīgus dažādām kultūrām, kā to kā vēlamu scenāriju saredz Latvija.

Somijā: ja tiks ieviesta pieņemtā definīcija ilggadīgiem zālājiem, tie veidos 20% no valsts LIZ. Lauksaimnieki ir satraukušies, jo arī situācijā, kad zemes īpašnieks atgūst iznomāto zemi un tur ir bijuši ilggadīgie zālāji, šīs saistības pāriet īpašniekam un viņš ir ierobežots saimnieciskajā darbībā.

Dānijā kultūraugu periods ir noteikts jūnijs – jūlijs, kas apgrūtina kā slāpekli piesaistošu kultūru (NFC) Ekoloģiski nozīmīgā platībā (EFA) uzrādīt zaļos zirnīšus, kuri tiek novākti pirms perioda beigām un izmantoti konservēšanai un saldēšanai.

4.3. Aktīvais lauksaimnieks

Anglija: Ja ir vairāk nekā 36 ha zemes, tad skaitās aktīvais lauksaimnieks, iekļaujot pat tos, kuri ir negatīvajā sarakstā.

Itālija: Tiek diskutēts par aktīvo lauksaimnieka definīciju. Negatīvais saraksts papildināts ar bankām, apdrošināšanas kompānijām, sabiedriskām institūcijām. Aktīvais lauksaimnieks ir lauksaimnieks, kuram ir reģistrācijas numurs un tiek iesniegta speciāla deklarācija. Lauksaimniecības un ne lauksaimniecības ienākumi ir grūti izmērāmi un šobrīd tiek diskutēti.

Vācija: No 700 ha platības tiek izvērtēta atbilstība definīcijai aktīvais lauksaimnieks.

Francija: Aktīvais lauksaimnieks ir plašākā iespējamā definīcija. Tikai atstāts negatīvais saraksts.

Beļģija: Valonijā: Aktīvo lauksaimnieku nosaka, balstoties uz ienākumiem – 1/3 ienākumi no nelauksaimnieciskās darbības. Flāmijai ir Īrijas modelis.

Griekija: Aktīvais lauksaimnieks – vismaz 50% lauksaimniekam piederošās zemes ir jābūt apstrādātai. Vēl ir papildus 5-10 nosacījumi, kas jāizpilda, lai būtu aktīvais lauksaimnieks (bet tos nenosauca).

Dānija: Aktīvais lauksaimnieks – minimālās prasības – negatīvais saraksts. Tiek izvērtēti lauksaimnieki, kas subsīdijās saņem virs 5000 EUR. Galvenajai saimnieciskajai darbībai ir jābūt lauksaimniecībai tad automātiski tas būs aktīvais lauksaimnieks.

Portugāle: Aktīvais lauksaimnieks – minimālās prasības – negatīvais saraksts. Portugālē lēmums ir izmantot 0,2 liellopu vienības uz hektāru, lai apstiprinātu aktīvā lauksaimnieka statusu, bet nav droši, vai EK to apstiprinās.

5. DG Agri pārstāvju prezentācija

Eiropas Komisijas (EK) pārstāvim tiek norādīts, ka esošā sistēma nav vienkāršota un tāpat arī vairo birokrātiju. Uz to atbild, ka viena no EK prioritātēm ir samazināt birokrātisko slogu lauksaimniekiem. Mazāks kontroļu skaits nenozīmē birokrātijas samazināšanu. EK raugās uz precīziem tehniskiem un viegli ieviešamiem ierosinājumiem birokrātijas samazināšanai. Pieņem, ka būs ieteikumi ar ilgtermiņa skatījumu, kurus nevarēs ātri ieviest, bet otra grupa priekšlikumu būs tehniski pilnveidojumi. EK aicina pārdomāt un 2017.gadā iesniegt skaidrus priekšlikumus pasākumu precizēšanai, jo 2018. gadā EK pārskatīs esošo KLP. Līdz tam tiks ieviesti šobrīd paredzētie pasākumi ar tajos paredzētajiem nosacījumiem.

DG Agri pārstāvji norāda, ka lauksaimniecības komisārs P.Hogan ir orientēts uz tehniskiem un skaidriem priekšlikumiem sistēmas pilnveidošanai. Komisārs šobrīd nevēlas atsākt diskusijas par zaļināšanas nepieciešamību kā tādu. Komisārs norādījis, ka nepieciešama spēcīga konsultāciju sistēma lauksaimniekiem, kas samazinātu kļūdainu zaļināšanas pasākuma ieviešanu.

Savstarpējā atbilstība ir pamatnoteikumi. EK nevar iedot standarta lielumu, kas notiek pie noteiktu punktu neievērošanas, tas ir jāvērtē individuāli katru gadījumu un to jādara dalībvalstīm.

6. Citi jautājumi – KLP vienkāršošana

Copa-Cogeca ir sagatavojusi dokumenta projektu par priekšlikumiem tiešmaksājumu un zaļināšanas vienkāršošanai. Īpaši tiek aicināts pēc sapratnes pret lauksaimniekiem pirmajos zaļināšanas pasākumu ieviešanas gados.

Vācijās lauksaimnieku asociācija (DBV) **priekšlikumi**, kas nosūtīti komisāram P.Hogan:

- Atcelt maksājumu tiesības. Noteikt vienotu platību maksājumu reģiona vai valsts mērogā.
- Aktīva lauksaimnieka kritērijs ir tikai viens – zeme tiek aktīvi izmantota lauksaimniecības produkcijas ražošanai. Nedrīkst diskriminēt tos lauksaimniekus, kuri ir dažādojuši saimniecisko darbību.
- Pārskatīt 5 gadu periodu ilggadīgiem zālājiem. Esošais nosacījums apgrūtina lauksaimniekam efektīvi un produktīvi izmantot zemi saimnieciskās darbības nodrošināšanai.
- EK ātrāk jāaskaņo LAP ar dalībvalstīm, pieņemot uz noteiktu laiku vairāk darbiniekus un samazinot dokumentāciju, kas nepieciešama LAP apstiprināšanai. Birokrātiski nosacījumi pēdējos gados ir dubultojušies un EK dokumentus izskata ļoti ilgi.
- Nepieciešams vienkāršot ražotāju grupu nosacījumus.

- Ņemot vērā piena cenas strauju kritumu, jāparedz garāks soda naudas atmaksas termiņš par pārpildītajām kvotām. EK jānovērš piena saimniecību finansiālas grūtības.
- Lauksaimniecības ģenerāldirektorātam ir jāizvērtē vides un dzīvnieku aizsardzības regulas, lai sekmētu zemes izmantošanas un dabas aizsardzības regulējumu savietojamību.

Dānijas lauksaimniecības un pārtikas padomes priekšlikumi:

- Jaunie nosacījumi, īpaši zaļināšanas pasākums, būs ļoti sarežģīti un lauksaimnieku darbību ierobežoši.
- Būt saprotošajiem pirmajā gadā pret netīšiem lauksaimnieku pārkāpumiem, ieviešot pilnīgi jaunu KLP pasākumus.
- Ieviest pārejas periodu deleģēto aktu pārtulkošanai un ieviešanai, ņemot vērā, kā tiem būs precizējoši papildinājumi, kas var pilnībā mainīt dalībvalsti izveidoto pasākumu uzraudzības sistēmu un tādējādi radot apstākļus, kad lauksaimnieks tiek sodīts par nosacījumu neievērošanu, lai arī, uzsākot sezonu, viņam nebija precīzas informācijas.
- Visus zaļināšanas nosacījumus kontrolēt vienā pārbaudē, lai kontrole saimniecībā neierastos vairākas reizes, ja visu var pārbaudīt vienā reizē.
- Kā slāpekli piesaistošus kultūraugus (*catch crops*) noteikt tīrsēju, nevis sēklu maisījumus, lai palielinātu kontroļu efektivitāti un dēļ atbilstības pārbaudēm neaizkavētu maksājumus lauksaimniekiem.
- Paredzēt, ka lauksaimnieks, izpildot EFA nosacījumus, pieteikumā var norādīt kultūrauga platību, bet ne konkrētu lauku, kur tā tiks sēta. Lauksaimnieks, sagatavojot iesniegumu, ne vienmēr zina, vai viņš uz izvēlēta lauka varēs iesiet izvēlēto kultūru, ko var ierobežot dabas apstākļi un optimālais sējas laiks.
- No kultūraugu dažādošanas atbrīvot saimniecības, kuras ir mazākas par vidējo saimniecības lielumu valstī. Dānijā daļēja laika saimniecību vidējais lielums ir 35 ha, kas nozīmē, ka šīm saimniecībām ir jāievēro 3 kultūru nosacījums. Šīs saimniecības visdrīzāk zemi iznomās vai pārdos.
- Vienkāršot ainavu elementu nosacījumus to iekļaušanai EFA.
- Atļaut dalībvalstīm sniegt individuālu atļauju par ilggadīgo zālāju kultivēšanu, pat ja kopējā ilggadīgo zālāju platība valstī samazinās zem 5%.

Agnese Hauka

Paraksts

PROJEKTU LĪDZFINANŠĒ
EIROPAS SAVIENĪBA

 ELFLA

EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS FONDS LAUKU ATTĪSTĪBAI:
EIROPĀ INVESTĒ LAUKU APVIDOS

Saskaņā ar Latvijas Republikas Zemkopības ministrijas un SIA „Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs”
noslēgto līgumu, aktivitāte „Nozaru ekspertu ziņojumi.”
Atbalsta Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests.